

Juristu dienas 2022

29.04.2022.g.

**Diskusijas “Cietsirdība pret dzīvniekiem –
tiesiskā regulējuma attīstība un perspektīvas”**

KOPSAVILKUMS

Rīga
2022

Nodibinājums “dzivniekupolicija.lv” īsteno projektu “Dzivniekupolicija.lv un sabiedrisko inspektoru tīklojums Latvijas reģionos”, kura viena no aktivitātēm ir dalība Latvijas Juristu biedrības organizētajās ikgadējās Juristu dienās par aktuāliem dzīvnieku tiesiskās aizsardzības jautājumiem. Projektu finansiāli atbalsta Norvēģija, Islande un Lihtenšteina.

29.04.2022.g. nodibinājums “dzivniekupolicija.lv” sadarbībā ar Latvijas Juristu biedrību ikgadējo Juristu Dienu ietvaros aicināja nozares ekspertus un interesentus uz diskusiju “Cietsirdība pret dzīvniekiem – tiesiskā regulējuma attīstība un perspektīvas”.

Pateicamies visiem diskusijas dalībniekiem par viedokļiem, idejām, priekšlikumiem.

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Šis materiāls ir sagatavots ar EEZ un Norvēģijas finanšu instrumenta atbalstu. Par materiāla saturu atbild Projekta “Dzivniekupolicija.lv un sabiedrisko inspektoru tīklojums Latvijas reģionos” īstenotājs nodibinājums “dzivniekupolicija.lv”.

Satura rādītājs

1. Diskusijas programma	4
2. Diskusijas saturiskais ietvars	5
2.1. Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma aktualitātes	9
2.2. Krimināllikuma 230.panta piemērošanas prakses izpēte un izpētes rezultāti	11
2.3. Krimināllikuma 230.panta grozījumi, to būtība.....	14
2.4. Krimināllietās izņemto dzīvnieku nodošana glabāšanā – tiesiskā regulējuma izmaiņas.....	16
2.5. Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma pilnveidošanas tālākie soļi	19
3. Diskusijas tēzes.....	21

1. Diskusijas programma

Diskusija Cietsirdība pret dzīvniekiem – tiesiskā regulējuma attīstība un perspektīvas programma

2022.gada 29.aprīlī
10:00-12:00

Diskusijas formāts: ZOOM platformā

Diskusiju vada: nodibinājuma “dzivniekupolicija.lv” valdes locekle **Daina Ločmele**

10:00-10:10 ~10 min.	Diskusijas atklāšana, ievadvārdi	Aivars Borovkovs Latvijas Juristu biedrības prezidents
I daļa		
10:10-10:20 ~10 min.	Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma aktualitātes	Inese Bāra Nodibinājuma “dzivniekupolicija.lv” juriste
10:20-10:30 ~10 min.	Krimināllikuma 230.panta piemērošanas prakses izpēte un izpētes rezultāti	Gints Bērziņš LR Ģenerālprokuratūras Darbības kontroles un starptautiskās sadarbības departamenta Prokuratūras funkciju īstenošanas koordinācijas nodaļas prokurors
10:30-10:40 ~10 min.	Krimināllikuma 230.panta grozījumi, to būtība	Uldis Zemzars LR Tieslietu ministrijas Krimināltiesību departamenta direktora vietnieks
10:40-10:50 ~10 min.	Krimināllietās izņemto dzīvnieku nodošana glabāšanā – tiesiskā regulējuma izmaiņas	Alīna Rogozina LR IeM Nodrošinājuma valsts aģentūras Izņemto lietu, apsardzes un tehniskā atbalsta departamenta Izņemto lietu un piedziņas pārvaldes Izņemto lietu nodaļas vadītāja
10:50-11:00 ~10 min.	Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma pilnveidošanas tālākie soļi	Ilze Džonsone Biedrības “Dzīvnieku pansija Ulubele” valdes locekle
II daļa		
11:00-12:00 ~60 min.	Diskusija*	Moderators: Daina Ločmele
	*Diskusijas jautājumi: <ul style="list-style-type: none">• Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma izmaiņu prognozējamā ietekme normu piemērošanas praksē;• Ieteikumi un priekšlikumi grozījumiem tiesību aktos par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku	Uzaicinātās personas

2. Diskusijas saturiskais ietvars

“No visiem noziegumiem smagākais - cietsirdība.”
/Konfūcijs/

Ar šo citātu pagājušajā gadā noslēdzām [Kopsavilkumu “Cietsirdība pret dzīvniekiem – tiesiskais regulējums, nodarījuma sastāvs, sodi, to piemērošana”](#) pēc 30.04.2021.g. Juristu dienu 2021 ietvaros noorganizētās diskusijas. Tās viens no galvenajiem varoņiem – “kaķēns maisā” uz to brīdi jau bija atkopies no cietsirdības, kas pret to bija vērsta 2020.gada 6.oktobrī, kad tas, iesiets polietilēna maisos, tika izmests atkritumu konteinerā¹. Šogad ar šo citātu sākam Kopsavilkumu par Juristu dienu 2022 ietvaros notikušo diskusiju “Cietsirdība pret dzīvniekiem – tiesiskā regulējuma attīstība un perspektīvas”.

No visiem noziegumiem
smagākais - cietsirdība
/Konfūcijs/

Paldies no "kaķēna maisā"

Diskusija “Cietsirdība pret dzīvniekiem – tiesiskā regulējuma attīstība un perspektīvas” organizēta kā turpinājums pirms gada – 30.04.2021.g. notikušajai diskusijai “Cietsirdība pret dzīvniekiem – tiesiskais regulējums, nodarījuma sastāvs, sodi, to piemērošana”. Diskusijas vadītāja un moderatore: Daina Ločmele, nodibinājuma “dzīvniekupolicija.lv” valdes locekle.

Diskusiju atklāj Latvijas Juristu biedrības prezidents Aivars Borovkovs: *Sabiedrības attieksme pēdējos gados ir mainījusies pret šiem jautājumiem. No malas vērojot šos procesus, arvien vairāk veidojas ne tikai normatīvais regulējums, bet arī pozitīva tiesību piemērošanas prakse. Tēma nav aktuāla tikai Latvijā. Starptautiskos pētījumos, cik katra valsts pavirzījies šajos jautājumos uz priekšu, mēs diemžēl vēl netiekam minēti kā pozitīvais piemērs, kā, piemēram, Nīderlande, kuri pirmie atteikušies no dzīvnieku izmantošanas cirkū; Lielbritānija, kura pirmā pasaulē pieņēmusi likumu, kas skar dzīvnieku aizsardzību, un tas ir 1822.gads; Vācija, kura pirmā šī gadsimta sākumā ir dzīvnieka tiesības iekļāvusi Konstitūcijā un profesiju klasifikatorā iekļāvusi tādu profesiju kā dzīvnieku aizstāvis un tā varētu turpināt šo uzskaitījumu, kā mainījusies attieksme. Mainās arī attieksme no tiem, kuri brauc uz patversmi, mēģinot gan palīdzēt, gan adoptējot dzīvnieku – jau vairākus gadus vērojama tendence, ka dzīvnieka izvēlē mainās prioritātes: sarga vietā meklē ģimenes locekli, draugu.*

Lai izdevusies diskusija un pateicība visiem kolēģiem, kas pieslēgušies.

¹ 30.04.2021.g. Diskusijas ietekmē žurnāliste I.Kreicberga raidījumā “Ķepa uz sirds” izveidoja sižetu par lietas “Kaķis maisā” galveno varoni – izdzīvojušo kaķēnu, video: S21E20 Ķepa uz sirds 22.05.2021. Kaķēna Albas glābšana - <https://www.youtube.com/watch?v=hmusdw9IIYE>

Diskusija “Cietsirdība pret dzīvniekiem – tiesiskā regulējuma attīstība un perspektīvas” tika organizēta divās daļās:

I daļa – ziņojumi par gada laikā paveikto: izmaiņas normatīvajos aktos un piemērošanas praksē, par ko ziņojuši nozares eksperti:

Gints Bērziņš LR Ģenerālprokuratūras Darbības kontroles un starptautiskās sadarbības departamenta Prokuratūras funkciju īstenošanas koordinācijas nodaļas prokurors
Uldis Zemzars LR Tieslietu ministrijas Krimināltiesību departamenta direktora vietnieks
Alīna Rogozina LR IeM Nodrošinājuma valsts aģentūras Izņemto lietu, apsardzes un tehniskā atbalsta departamenta Izņemto lietu un piedziņas pārvaldes Izņemto lietu nodaļas vadītāja
Ilze Džonsone Biedrības “Dzīvnieku pansija Ulubele” valdes locekle

II daļā aicināti izteikties visi klātesošie² un kā diskusijas pamatjautājumi izvirzīti:

- Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma izmaiņu prognozējamā ietekme normu piemērošanas praksē;
- Ieteikumi un priekšlikumi grozījumiem tiesību aktos par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku.

Lai gan Diskusijas I daļas ietvars ir vērsts tikai uz krimināltiesiskajiem cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvniekiem jautājumiem; II daļā tika skatīts plašāk, skarot gan civiltiesiskos, gan administratīvo pārkāpumu jautājumus. Tas ļauj iezīmēt turpmāko perspektīvu dzīvnieku turēšanas kvalitātes paaugstināšanai mūsu valstī.

² 29.04.2022.g. ZOOM platformā diskusijā “Cietsirdība pret dzīvniekiem – tiesiskā regulējuma attīstība un perspektīvas” piedalījušies 103 dalībnieki

Pirms gada notikušās Diskusijas rezultāti apkopoti Kopsavilkumā, kas izsūtīts 31.05.2021.g. LR Saeima; Juridiskā komisija; Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai; Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas Vides un klimata apakškomisijai; Tieslietu ministrijai; Augstākai tiesai; Latvijas tiesnešu biedrībai; Iekšlietu ministrijai; Ģenerālprokuratūrai; Valsts policijai; Nodrošinājuma valsts aģentūrai; Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai; Zemkopības ministrijai; Pārtikas un veterinārajam dienestam u.c., kā arī publicēts Nodibinājuma mājas lapā: <http://info.dzivniekupolicija.lv/lv/aif-zina/diskusijas-cietsirdiba-pret-dzivniekiem-tiesiskais-regulejums-nodarījuma-sastavs-sodi-to-piemerosana-kopsavilkums>.

No 2021.g. sagatavotā Kopsavilkuma priekšlikumiem uz šo brīdi situācija ir šāda:

Nr.	Priekšlikums 2021.gada maijā	Rezultāts uz 2022.gada maiju
1	Par dzīvnieka kā justspējīgas būtnes izdalīšanu no lietu statusa civiltiesību lietu tiesību daļā – turpināt pētīt un diskutēt, pirms sagatavot precīzus priekšlikumus	Izpētes procesā; jautājums aktualizējas dažādos aspektos, kur saskaras lietu tiesību un dzīvnieka interešu jautājumi.
2	Tiesiski noregulēt aizliegumu turēt dzīvnieku personām, kas sodītas par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku:	Uz šo brīdi aizliegumi paredzēti KL 230.panta sankcijās un DzAL 59.panta sankcijā kā papildsods un DzAL 4.panta otrajā daļā kā tiesību ierobežojums.
2.1	Papildināt KL 230.panta abu daļu sankcijas ar obligātu papildsodu – atņemot tiesības turēt dzīvniekus uz laiku līdz pieciem gadiem	07.04.2022.g. LR Saeima pieņēmusi grozījumus KL, tie stājas spēkā 04.05.2022.g.
2.2	Papildināt DzAL 4.pantu ar trešo daļu – speciālajā likumā dodot skaidrojumu papildsodam – aizliegumam turēt dzīvnieku	DzAL 4.panta grozījumi izstrādes stadijā ZM ³ (no 2022.g. janvāra), par šo nav bijis diskusiju, ne arī priekšlikumu
3.	Par DzAL 4.panta pirmo daļu un KL 230.pantu:	DzAL 4.panta grozījumi izstrādes stadijā ZM (no 2022.g. janvāra):
3.1	skaidrāk definēt cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku DzAL 4.panta pirmajā daļā, nodalot no labturības prasību pārkāpumiem tās darbības un bezdarbības, kas nav kvalificējas kā cietsirdīga izturēšanās	ZM sagatavotajos grozījumos DzAL 4.panta pirmajā daļā kā uzdevums izvirzīts “ <i>aktualizēt kritērijus par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku</i> ”
3.2	precizēt pazīmes, pēc kurām cietsirdīga izturēšanās kvalificējama kā noziedzīgs nodarījums pēc KL 230.panta – ņemot vērā AAL 5.panta trešajā daļā noteikto secību, ka administratīvā atbildība iestājas tad, ja par to nav paredzēta kriminālatbildība (tātad prioritāri ir secināt, ka cietsirdība nav kvalificējama kā noziedzīgs nodarījums – priekšlikums izvērtēt, vai papildināms KL 230.pants, vai precizējams DzAL 4.pants	Notiek diskusijas, kā viens no priekšlikumiem – cietsirdīga izturēšanās pret dzīvnieku neatbilst administratīvā pārkāpuma būtībai, tai vajadzētu būt kriminālatbildības jautājumam
3.3	precizēt darbības vai bezdarbību, kas uzskatāma par dzīvnieka spīdzināšanu	TM darba grupā 05.01.2022.g. prezentēta spīdzināšanas definīcija, kuru ZM iekļāvusi DzAL 4.panta grozījumu priekšlikumos
4.	Dzīvnieku izņemšanas un nodošanas glabāšanā precizēšana	

³ ZM prezentācija par grozījumiem DzAL 4.pantā – 24.03.2022.g. Dzīvnieku aizsardzības un labturības konsultatīvās padomes sēdē: https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/Padomessedesmateriali_G_Stenders_170322.pdf

4.1	Apvienot NVA kompetences ietvaros gan administratīvo pārkāpumu procesā, gan kriminālprocesā izņemto dzīvnieku nodošanu glabāšanā pēc vienotas kārtības, nosacījumiem	08.04.2022.g. spēkā stājas MK 05.04.2022.g. noteikumi Nr.212 "Grozījumi MK 2011.gada 27.decembra noteikumos Nr.1025 "Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu""
4.2	MK 27.12.2011.g. noteikumos Nr.1025 "Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu" un MK 30.06.2020.g. noteikumos Nr.413 "Noteikumi par rīcību ar administratīvo pārkāpumu lietās izņemto mantu" reglamentēt skaidru, saprotamu kārtību, kā, kādos termiņos notiek administratīvo pārkāpumu procesā un kriminālprocesā izņemta dzīvnieka nodošana glabāšanā	"Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu""
5.	Sagatavot iesniegumu Ģenerālprokuroram par cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvniekiem iekļaušanu prioritāro lietu sarakstā – veikt izpēti par KL 230.panta piemērošanu un DzAL 59.panta piemērošanu (ar vēsturisko pētījumu par LAPK 106.1.panta piemērošanu) – izstrādāt Vadlīnijas vienveidīgai normu piemērošanas praksei par rīcību administratīvo pārkāpumu procesā un kriminālprocesā par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku	22.09.2021.g. LR Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas Vides un klimata apakškomisijas priekšsēdētājas vēstule Nr.142.9/8/1-7-13/21
6.	Administratīvo pārkāpumu procesā pārskatīt kompetences sadalījumu DzAL 60.pantā, piemēram:	
6.1	Par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku, kas nav saistīta ar veterinārmedicīniskas izglītības nepieciešamību – dzīvnieku sišana, žņaugšana, duršana, šaušana, dedzināšana, sļicināšana, kāršana, dzimumtieksmju apmierināšana ar dzīvnieku tml. darbības – izmeklē un administratīvā pārkāpuma procesu veic valsts policija (vienkāršojas arī kvalifikācijas jautājums un tiek novērsts lietas materiālu pārsūtīšanas posms, jo abi procesi par cietsirdīgu izturēšanos būs valsts policijas kompetencē)	Priekšlikumu Nodibinājums izteicis ZM gan 08.02.2022.g. ZM organizētajā starpinstitūciju darba grupas sanāksmē; gan 24.03.2022.g. Dzīvnieku aizsardzības un labturības konsultatīvās padomes sēdē
6.2	Par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku, kas saistīta ar labturības prasību pārkāpumiem un kas kvalificējami kā cietsirdīga izturēšanās – dzīvnieka atstāšana bez ūdens, barības, aprūpes – izskata un administratīvā pārkāpuma procesu veic PVD	
6.3	Dzīvnieku turēšanas pārkāpumus, kas saistīti ar sabiedrisko kārtību, izskata pašvaldības policija, kas saistīti ar uzbrukumiem dzīvniekiem vai cilvēkiem – valsts policija	
6.4	Dzīvnieku labturības prasību pārkāpumus izskata PVD	

2.1. Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma aktualitātes

Zinotājs: Inese Bāra, nodibinājuma “dzīvniekupolicija.lv” juriste

Šī ir pirmā reize, kad nerunāsim par problēmām, šī ir pirmā reize, kad mēs runāsim par ļoti labi padarītu darbu, par jaunajām ieskicēm, kādas ir tiesiskajā regulējumā par cietsirdību pret dzīvniekiem. Problēmas sāk mazināties, jo mainās arī sabiedrības attieksme, ne tikai normatīvais regulējums. Pēdējās aktualitātes:

- 1) *aprīļa sākumā MK apstiprināja grozījumus MK 27.12.2011.g. noteikumos Nr.1025 “Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu”, kas atvieglos dzīvnieku izņemšanu un nodošanu glabāšanā;*
- 2) *aprīļa sākumā LR Saeima apstiprināja grozījumus Krimināllikumā, kas skar KL 230.pantu un attiecas uz atbildību par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvniekiem – šie grozījumi stāsies spēkā jau pavisam drīz maija sākumā.*

Cietsirdība pret dzīvniekiem vairs netiek uzskatīta ne par mazsvarīgu, ne maznozīmīgu nodarījumu. Cietsirdība ir sabiedriski bīstama neatkarīgi no tā, pret kuru tā vērsta: pret cilvēku vai pret dzīvnieku. Tāpēc ir svarīgi šie krimināltiesību jautājumi un tas, lai normas darbotos un tiktu piemērotas.

Atgādinājumam – pirmo reizi par šiem jautājumiem sākām runāt 2008.gadā, un 2009.gadā⁴ jau bija gatavi pirmie apkopojumi un secinājumi par to, kas šajā tiesiskajā regulējumā strādā, kas nestrādā.

Juristu dienu ietvaros piedalāmies jau kopš 2018.gada. Šīs publiskās diskusijas dod pozitīvu dzinuli – mēs spējam apkopot kādu kompleksu jautājumu loku un iet uz priekšu ar padziļinātiem pētījumiem un risinājumiem. Pagājušā gadā mēs diskutējām par šiem jautājumiem (par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvniekiem), akcentējot problēmas. Bet šogad mums ir iespēja atskatīties uz padarīto šī gada laikā.

Šodienas diskusijā galvenā uzmanība ir uz kriminālprocesu un krimināltiesisko regulējumu.

Runājot par aktualitātēm: nevar teikt, ka viss izdarīts un nu ir viss kārtībā. Normatīvais regulējums ir pastāvīgā dinamikā. Jāskatās līdzī, kā ieviestie grozījumi darbojas, kāda ir piemērošanas prakse, ko vēl var uzlabot.

Ir jautājumu bloki, ko redzam kā tuvākos darbus:

- ✓ *ir nepieciešami grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā – galvenokārt tā 4.pantā, kas reglamentē cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku uzskaitījumu, tomēr mēs redzam arī plašāk, ka DzAL ietvarā kompleksi ir skatāmas arī citas normas, kas attiecas uz cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvniekiem;*
- ✓ *pētāma un vērtējama ir dzīvnieku konfiskācija, kur jāvērtē, vai tie ir tikai normu piemērošanas jautājumi vai nepieciešams arī kāds uzlabojums pašās normās. Pie dzīvnieku konfiskācijas tiesiskais regulējums ir salīdzinoši jauns un, iespējams, galvenokārt šobrīd ir jāpēta, kā tas praksē strādā;*

⁴ 2008.gadā, reaģējot uz Latvijas Valsts prezidenta kancelejas 29.08.2008.g. vēstuli Nr.2092 ZM bija izveidojusi darba grupu, lai izvērtētu juridiskos jautājumus par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvniekiem. Darba grupas vairākās sanāksmēs tika pārstāvētas šādas institūcijas: LR Ģenerālprokuratūra, TM, Iekšlietu ministrija (turpmāk – IeM), Valsts policija (turpmāk – VP), PVD, Latvijas Pašvaldību savienība, Dzīvnieku aizsardzības ētikas padome (šobrīd Dzīvnieku aizsardzības un labturības konsultatīvā padome), Aivara Borovkova juridiskais birojs „AB Grupa”, Latvijas Veterinārārstu biedrība un dzīvnieku aizsardzības organizācijas.

- ✓ *liels bloks vēl ir administratīvo pārkāpumu joma, ko mēs kā dzīvnieku aizsardzības organizācija pētām paralēli, lai gan šajā diskusijā galvenais akcents ir uz noziedzīgiem nodarījumiem, tomēr cietsirdīga izturēšanās pret dzīvniekiem ir gan noziedzīgs nodarījums, gan administratīvs pārkāpums, tāpēc abas šīs jomas ir skatāmas paralēli.*

Noslēgumā jāmin arī mūsu organizācijas tuvākais uzdevums, ko esam apņēmušies Aktīvo iedzīvotāju fonda finansētā projekta “Dzīvniekupolicija.lv un sabiedrisko inspektoru tīklojums Latvijas reģionos” (AIF/2020/SDK/39) ietvaros – izstrādāt Vadlīnijas – instrukciju par dzīvnieku izņemšanu administratīvo pārkāpumu lietās un krimināllietās.

Tiklīdz būsīm to paveikuši, noteikti aicināsim interesentus uz šī dokumenta prezentāciju, lai apskatītu, kā notiek dzīvnieku izņemšanas un konfiskācijas prakse, kā šie jautājumi izskatās no tiesiskā regulējuma puses.

2.2. Krimināllikuma 230.panta piemērošanas prakses izpēte un izpētes rezultāti

Informācijai:

22.09.2021.g. LR Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas Vides un klimata apakškomisijas priekšsēdētāja ar vēstuli Nr.142.9/8/1-7-13/21 vērsusies LR Ģenerālprokuratūrā. 22.10.2021.g. saņemta atbilde (Nr.N-120-2021-00168), saskaņā ar kuru paveikts sekojošais:

- ✓ prokuratūrā ir uzsākta padziļināta jautājuma izpēte par Krimināllikuma 230.panta piemērošanas praksi un šajā normā ietvertā noziedzīgā nodarījuma nošķiršanu no Dzīvnieku aizsardzības likuma X nodaļā paredzētajiem administratīvajiem pārkāpumiem;
- ✓ Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskajā departamentā tiek veikta informācijas apkopošana par prokuratūras struktūrvienību uzraudzībā un lietvedībā esošajiem kriminālprocesiem pēc Krimināllikuma 230.panta;
- ✓ 2021.gada novembrī veiktas mācības prokuroriem par problēmjaudājumiem Krimināllikuma 230.panta piemērošanā. Mācību laikā prokuroriem sniegtas vadlīnijas Krimināllikuma 230.panta un Krimināllikuma 44.pantā paredzētā papildsoda “Tiesību ierobežošana” piemērošanā, kā arī kriminālatbildības un administratīvās atbildības nošķiršanā;
- ✓ Analizējot tiesu praksi par kriminālprocesiem, kas saistīti ar Krimināllikuma 230.¹pantā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, netika konstatētas būtiskas problēmas minētās normas piemērošanā, tāpēc lielāks uzsvars tiek likts uz problēmjaudājumu novēršanu un vienveidīgas prakses izveidošanu Krimināllikuma 230.panta piemērošanā;
- ✓ Nepieciešamības gadījumā prokuratūra operatīvi risinās problēmjaudājumus par Krimināllikuma 230.¹panta piemērošanu, ja tādi radīsies vai, ja tas būs nepieciešams saistībā ar Dzīvnieku aizsardzības likuma tiesību normu piemērošanu.

22.12.2021.g. vēstulē Nr.N-124-2021-00133 (uz 10.12.2021.g. vēstuli Nr.142.9/8/1-19-13/21) sniegta papildus informācija par KL 230.pantu un DzAL 4.panta otro daļu:

KL 230.panta pirmo daļu veido gan materiāls sastāvs (dzīvnieks ir gājis bojā vai sakropļots), gan arī formāls sastāvs (dzīvnieka spīdzināšana).

Materiāla sastāva gadījumā nav konstatēti būtiski problēmjaudājumi, kas apgrūtinātu kriminālprocesu virzību un notiesājošu spriedumu taisīšanu. Veicot prokuroru aptauju, atsevišķos gadījumos radās jautājums par sakropļošanas jēdzienu, piemēram, vai dzīvnieka sakropļošana vienmēr atstāj paliekošas sekas dzīvniekam vai sakropļošana būs arī gadījumos, kad dzīvnieks izveseļojas.

Formāla sastāva gadījumā rodas zināmas problēmas KL 230.panta pirmās daļas nošķiršanā no DzAL 59.pantā paredzētās administratīvās atbildības par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku, jo DzAL 4.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka cietsirdīga izturēšanās pret dzīvniekiem ir dzīvnieka sakropļošana, mocīšana un spīdzināšana.

DzAL 4.panta otrā daļa satur aizliegumu personai turēt dzīvnieku, ja tā ir sodīta par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku. Aizliegums ir attiecināms gan uz personas sodīšanu administratīvā pārkāpuma procesā, gan arī uz personas sodīšanu pēc KL 230.panta. Tomēr praksē šī tiesību norma nedarbojas, jo par tās pārkāpšanu nav paredzēta nekāda atbildība.

Paveiktais uz 2021.gada decembri:

- ✓ 2021.gada 9.novembrī Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta organizētās diskusijas ietvaros prokurori tika iepazīstināti ar apzinātajiem problēmjaudājumiem un prokuroriem tika sniegta vadlīnijas KL 230.panta piemērošanā un tā nošķiršanā no DzAL paredzētās administratīvās atbildības.
- ✓ Cita starpā prokuroru uzmanība tika vērsta uz nepieciešamību kriminālprocesos pēc KL 230.panta izvērtēt KL 44.panta “Tiesību ierobežošana” piemērošanu, jo šī panta trešā daļā nosaka, ka atbilstoši noziedzīga nodarījuma raksturam tiesību ierobežošanu tiesa var noteikt arī gadījumos, kad šis sods nav paredzēts šā likuma sevišķās daļas attiecīgā panta sankcijā, vai papildus šā likuma sevišķās daļas attiecīgā panta sankcijā paredzētajam tiesību ierobežojumam noteikt arī citu tiesību ierobežojumu.
- ✓ Tāpat arī diskusijas gaitā prokuroriem tika norādīts uz nepieciešamību veidot vienveidīgu sodu politiku par noziedzīgiem nodarījumiem pēc KL 230.panta ar atbilstošiem sodiem, kas turpmāk atturētu personas no šī noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas un sekmētu dzīvnieku aizsardzību.

Prokuratūras ieskatā KL 230.pantam un DzAL paredzētajai administratīvajai atbildībai ir liela nozīme dzīvnieku aizsardzībā un šo tiesību normu tālāka pilnveidošana būs būtisks atbalsts dzīvnieku aizsardzībai.

Zinotājs: Gints Bērziņš, LR Ģenerālprokuratūras Darbības kontroles un starptautiskās sadarbības departamenta Prokuratūras funkciju īstenošanas koordinācijas nodaļas prokurors

Pēc pagājušā gada diskusijas, izskatot diskusijas materiālus konstatējams, ka ir paveikts liels darbs un jāatzīst, ka ledus patiešām ir izkustējies gan normu pilnveidošanas, gan galvenokārt tieši normu piemērošanas laukā. No praktiskā viedokļa pēc savas pieredzes dalīšos par KL 230.panta piemērošanu un Administratīvās atbildības likumu plašākā tvērumā, t.sk. arī par DzAL.

Pagājušā gada nogalē ir izstrādātas Vadlīnijas prokuroriem par KL 230.panta piemērošanas problēmjaudājumiem. Būtisks apstāklis – nevar nošķirt KL 230.panta piemērošanas problēmjaudājumus no administratīvo pārkāpumu jautājumiem, kas paredzēti DzAL, jo tie ir cieši saistīti.

Pagājušā gada novembrī prokuroriem ir sniegts ieskaats minētajās vadlīnijās, lai risinātu šo divu atbildību nošķiršanu: krimināltiesisko un administratīvo atbildību. Diemžēl praksē vērojams, ka daudzos gadījumos, kur būtu jāuzsāk kriminālprocess, tiek uzsākts administratīvo pārkāpumu process. Liela daļa tā ir piemērotāja atbildība, bet liela daļa ir grūtībās nošķirt DzAL 59.panta un KL 230.panta sastāvus.

Protams, šis ir darbs, kurš neapstāsies, kurā nepieciešams nepārtraukts monitorings, nepārtraukts darbs ar normu piemērotājiem.

Kā praktiski notiek, kur saskatāma problēma?

Gadījumos, kad paredzēta administratīvā atbildība un kriminālatbildība pēc tā paša sastāva, ir grūti nošķirt šos nodarījumus. Nereti tiek iets vieglākais ceļš un uzsākta administratīvā pārkāpuma lieta. Prokuratūra neveic vispārēju uzraudzību pār administratīvo pārkāpumu lietām, bet prokuratūra var reaģēt Administratīvās atbildības likumā paredzētos gadījumos – kad tās redzeslokā nonāk informācija par kādiem konkrētiem gadījumiem. Tā, piemēram, šī gada sākumā,

reaģējot uz nodibinājuma “dzīvniekupolicija.lv” iesniegumu par lietu, kur ierosināta administratīvā pārkāpuma lieta, prokurors, izvērtējot lietas materiālus, uzsāka kriminālprocesu, administratīvā pārkāpuma lieta tika izbeigta un pašlaik tiek veikta pirmstiesas izmeklēšana.

Par turpmākajiem darbiem – par KL 230.panta grozījumiem ziņos nākamais ziņotājs un turpināms darbs pie grozījumiem DzAL, kas būtu nozīmīgi kontekstā ar KL 230.pantu, lai mazinātu šaubas, vai gadījums satur noziedzīga nodarījuma pazīmes vai ir administratīvs pārkāpums.

Tā kā administratīvo pārkāpumu lietas skata Pārtikas un veterinārais dienests (PVD), kas ikdienā nesaskaras ar krimināllietām un kriminālprocesu, kādēļ ne vienmēr var nodalīt nodarījuma sastāvus, no prokuratūras plānots sagatavot vēstuli PVD, sniedzot ieskatu lietu nodalīšanā un aicinot gadījumos, kad administratīvā pārkāpuma lietā pēc DzAL 59.panta ir kādas pazīmes, kas rada šaubas, informēt prokuratūru ar lūgumu izvērtēt, vai konkrētajā lietā nav noziedzīga nodarījuma pazīmes. Tādējādi optimizēsim sadarbību ar PVD tieši nodalīšanas jautājumos.

2.3. Krimināllikuma 230.panta grozījumi, to būtība

Informācijai:

07.04.2022.g. LR Saeimā pieņemti grozījumi Krimināllikumā, kas stājas spēkā 04.05.2022.g. Ar šiem grozījumiem papildināts arī Krimināllikuma 230.pants. Cietsirdīga izturēšanās pret dzīvniekiem.

- Grozījumi paredz šādas izmaiņas:
- ✓ papildināt KL 230.panta nosaukumu ar atsauci uz dzīvnieka spīdzināšanu;
 - ✓ KL 230.panta pirmās un otrās daļas sankciju papildināt ar obligātu piemērojamo papildsodu, kas paredz atņemt tiesības uz noteiktu vai visu sugu dzīvnieku turēšanu uz laiku līdz trim gadiem (attiecīgi līdz pieciem gadiem otrajā daļā);
 - ✓ papildināt KL 230.panta otrās daļas dispozīciju, pastiprinot tajā kriminālatbildību par dzīvnieka spīdzināšanu, kā rezultātā tas gājis bojā vai sakropļots.

Normu salīdzinošā tabula (KL 230.pants):

Iepriekšējā redakcija	Spēkā esošā redakcija
<p>230.pants. Cietsirdīga izturēšanās pret dzīvniekiem</p> <p>(1) Par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku, kuras rezultātā tas gājis bojā vai sakropļots, vai par dzīvnieka spīdzināšanu — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.</p> <p>(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarītas publiskā vietā vai nepilngadīgā klātbūtnē vai ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, vai ja ar to radīts būtisks kaitējums, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.</p>	<p>230.pants. Cietsirdīga izturēšanās pret <u>dzīvnieku un dzīvnieka spīdzināšana</u></p> <p>(1) Par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku, kuras rezultātā tas gājis bojā vai sakropļots, vai par dzīvnieka spīdzināšanu — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu, <u>atņemot tiesības uz noteiktu vai visu sugu dzīvnieku turēšanu uz laiku līdz trim gadiem.</u></p> <p>(2) Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarītas publiskā vietā vai nepilngadīgā klātbūtnē vai ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās, vai ja ar to radīts būtisks kaitējums, <u>vai par dzīvnieka spīdzināšanu, kā rezultātā tas gājis bojā vai sakropļots —</u> soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu, <u>atņemot tiesības uz noteiktu vai visu sugu dzīvnieku turēšanu uz laiku līdz pieciem gadiem.</u></p>

Būtiskākais šajos grozījumos ir KL 230.panta sankciju papildināšana ar obligātu papildsodu. Lai arī šobrīd šādu papildsodu tiesas varēja piemērot pēc KL 44.panta, tomēr šī iespēja netika izmantota – aizliegumi turēt dzīvniekus, ja persona bijusi cietsirdīga pret dzīvnieku, netika piespriesti.

Papildsoda noteikšanā tiesai atstāta brīvība izlemt, vai aizliegums attieksies uz visu dzīvnieku turēšanu, vai noteiktu dzīvnieku sugu vai noteiktu dzīvnieku veidu turēšanu. Tas būs atkarīgs no nodarījuma – pret kādu dzīvnieku un kāpēc bijusi cietsirdība.

Par īpašu cietsirdību atzīstama dzīvnieku spīdzināšana, kad tās rezultātā tie ir gājuši bojā vai ir tikuši sakropļoti. Šāds nodarījums ir iekļauts KL 230.panta otrās daļas dispozīcijā kā smagāks nodarījums, tādējādi ir pastiprināta kriminālatbildība par dzīvnieka spīdzināšanu, ja tās rezultātā dzīvnieks gājis bojā vai sakropļots.

Papildus: “Pieņemti grozījumi Krimināllikuma 230.pantā” //

<http://info.dzivniekupolicija.lv/lv/aktualitate/pienemti-grozijumi-kriminallikuma-230panta>

Zinotājs: Uldis Zemzars, LR Tieslietu ministrijas Krimināltiesību departamenta direktora vietnieks

Iepriekšējā diskusijā tika daudz runāts par KL 230.pantu, kurā nav obligāta dzīvnieku turēšanas aizlieguma. KL pastāvīgā darba grupa šos jautājumus izskatīja. Sods kā tāds ir KL vispārējā daļā, tiesa to varēja piemērot. Diemžēl praksē, izskatot lietas, tika konstatēts, ka papildsods – dzīvnieka turēšanas aizliegums – netika piemērots. Ir skaidrs, ka lietās, kas aizgājušas līdz tiesai, gadījumi ir ļoti nežēlīgi – par šiem noziedzīgiem nodarījumiem ir jāpiemēro aizliegums turēt dzīvniekus.

Abās KL 230.panta daļu sankcijās ar grozījumiem ir iekļauti papildsodi – dzīvnieku turēšanas aizliegums līdz trim un līdz pieciem gadiem. Tiesa var vērtēt, kādu dzīvnieku turēšanas aizliegumu piemērot – visus dzīvniekus vai noteiktu dzīvnieku veidus, vērtējot katru konkrētu gadījumu.

Vienlaikus darba grupa secināja, ka KL 230.panta pirmajā daļā kvalificējošās pazīmes ir, kad dzīvnieks gājis bojā vai sakropļots, savukārt pie spīdzināšanas šādas kvalificējošās pazīmes nav. KL 230.panta pirmajā daļā jebkāda spīdzināšana paredz kriminālatbildību. Darba grupa lēma, ka KL 230.panta otrajā daļā papildināms – ja spīdzināšanas rezultātā dzīvnieks gājis bojā, paredzēta bargāka sankcija.

Papildināts arī KL 230.panta nosaukums – tajā ietverta dzīvnieka spīdzināšana.

Svarīgi ir grozījumi DzAL Ļoti nozīmīgi, lai 4.panta definīcijā tiktu atrunāta dzīvnieku spīdzināšana. DzAL 4.panta pirmā daļa dod cietsirdības aprakstu, bet spīdzināšana pašlaik ir kā viens no cietsirdības veidiem, bet nav atrunāts, kas tas ir – ja būs spīdzināšanas apraksts, tad nošķiršana no administratīvo pārkāpumu lietas un krimināllietas būs vieglāka un saprotamāka. Šie grozījumi būs ļoti svarīgi. Zemkopības ministrijā pie tā strādā darba grupa. Tā ir nopietna reforma – nodalīt cietsirdību, spīdzināšanu un labturības pārkāpumus.

2.4. Krimināllietās izņemto dzīvnieku nodošana glabāšanā – tiesiskā regulējuma izmaiņas

Informācijai:

Ar 08.04.2022.g. stājas spēkā atvieglota kārtība rīcībai ar kriminālprocesā izņemtiem dzīvniekiem – turpmāk, tāpat kā administratīvo pārkāpumu lietās izņemtiem dzīvniekiem, arī kriminālprocesā izņemtā dzīvnieka nodošana glabāšanā tiks organizēta caur Nodrošinājuma valsts aģentūru (NVA). Tas izriet no 05.04.2022.g. ar MK noteikumiem Nr.212 veiktajiem grozījumiem MK 27.12.2011.g. noteikumos Nr.1025 “Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu”.

Lēmumu par dzīvnieka izņemšanu un tā pārvietošanas laiku uz dzīvnieku turēšanai ierīkotu novietni, telpu vai teritoriju pieņems kriminālprocesu veicošā amatpersona, ņemot vērā katru individuālo gadījumu. Savukārt, izņemtā dzīvnieka nodošana glabāšanai tiks organizēta caur NVA.

Normu salīdzinošā tabula (MK noteikumu Nr.1025 7.5.punkts):

Iepriekšējā redakcija	Spēkā esošā redakcija
7.5. dzīvnieku, kas atzīts par lietisko pierādījumu, procesa virzītājs nekavējoties nodod glabāšanā fiziskai vai juridiskai personai, kura var nodrošināt atbilstošu dzīvnieku turēšanas noteikumu ievērošanu;	7.5. dzīvnieku, kas atzīts par lietisko pierādījumu, procesa virzītājs nodod glabāšanā <u>īpaši šim nolūkam ierīkotā novietnē, telpā vai nožogotā teritorijā, ko izveidojusi fiziska vai juridiska persona atbilstoši dzīvnieku aizsardzību, audzēšanu un ciltsdarbu regulējošajiem normatīvajiem aktiem. Aģentūra slēdz līgumu ar šajā punktā minēto fizisko vai juridisko personu, kā arī informē izmeklēšanas iestādes par dzīvnieka glabāšanas vietu;</u>

Grozījumu būtība:

- ✓ Kriminālprocesā izņemto dzīvnieku procesa virzītājs nodod glabāšanā īpaši šim nolūkam ierīkotā novietnē, telpā vai nožogotā teritorijā, ko izveidojusi un uztur fiziska vai juridiska persona, ar kuru līgumu par glabāšanu noslēgusi NVA;
- ✓ NVA informē procesa virzītājus par dzīvnieka glabāšanas vietu;
- ✓ Lietisko pierādījumu, kuru nevar realizēt vai kuru paredzamie realizācijas izdevumi pārsniedz paredzamos realizācijas ieņēmumus, var nodot bez maksas sabiedriskā labuma organizācijām vai sociālajiem uzņēmumiem izlietošanai atbilstoši to uzdevumam (līdz šim varēja tikai valsts vai pašvaldību iestādēm).

Ar šiem grozījumiem netiek radīta jauna kārtība izņemto dzīvnieku glabāšanā, tā vienkārši ir pielīdzināta administratīvā pārkāpuma lietās izņemto dzīvnieku glabāšanas prasībām.

Papildus: “Jauna kārtība kriminālprocesā izņemto dzīvnieku glabāšanā” //

<http://info.dzivniekupolicija.lv/lv/aktualitate/jauna-kartiba-kriminalprocesa-iznemto-dzivnieku-glabasana>

Zinotājs: Alīna Rogozina, LR IeM Nodrošinājuma valsts aģentūras Izņemto lietu, apsardzes un tehniskā atbalsta departamenta Izņemto lietu un piedziņas pārvaldes Izņemto lietu nodaļas vadītāja

Aprīļa sākuma grozījumi – līdz ar to aģentūra var nodrošināt kriminālprocesa ietvaros izņemto dzīvnieku glabāšanu.

Martā bija noslēgti 3 (trīs) jauni pakalpojuma līgumi ar biedrībām, atbilstoši piekritībām:

03.03.2022.g. ar biedrību “Dzīvnieku patversme Mežavairogi”;

04.03.2022.g. ar biedrību “Dzīvnieku pansija Ulubele”;

04.03.2022.g. ar biedrību “Otrā māja dzīvniekiem”.

Aģentūra ir sagatavojusi vēstuli visām iesaistītajām iestādēm – PVD, valsts policijai un pašvaldību policijām - ar informāciju par dzīvnieku nogādāšanu pēc piekritības uz konkrētu biedrību.

Statistikas dati:

2021.gadā tikai 2 (divu) lietu ietvaros ir nodoti izņemti 4 (četri) dzīvnieki: 2 suņi, 1 kaķis, 1 putns. Salīdzinoši 2020.gadā bija 9 (deviņas) lietas ar 70 dzīvniekiem; 2019.gadā 20 lietas ar 188 dzīvniekiem; 2018.gadā 26 lietas ar 200 dzīvniekiem. Pēdējos gados dzīvnieku skaits samazinājies.

Tagad ar pieņemtajiem grozījumiem Aģentūra var nodrošināt gan krimināllietās, gan administratīvo pārkāpumu lietās izņemto dzīvnieku glabāšanu.

Saskaņā ar MK 2020.gada 30.jūnija noteikumiem Nr.413 “Noteikumi par rīcību ar administratīvo pārkāpumu lietās izņemto mantu un dokumentiem” procesa virzītājam jānogādā dzīvnieku patversmē, pieņemot lēmumu par nodošanu glabāšanā Aģentūrai. Aģentūra atbild tikai dzīvnieka glabāšanu, par dzīvnieku nogādāšanu Aģentūra neatbild. Izmaksas ir ar faktisko dienu, kad dzīvnieks nogādāts patversmē.

Jautājums: Kvalitāte, kādā ir noformēta izņemšana – domstarpības rodas par to, kurš procesu apmaksā un kāda ir atbildība. Patversme vai klīnika ir tikai mantas turētājs uz brīdi.

Iepirkuma ietvaros Aģentūra nevarēja iekļaut dzīvnieka nogādāšanas izmaksas, jo MK noteikumi Nr.413 nosaka (8.punkts, skat.attēlu), ka Aģentūra nodrošina tikai glabāšanu.

...

8. Administratīvā pārkāpuma lietā izņemtos dzīvniekus atbildīgā iestāde nodod glabāšanā īpaši šim nolūkam ierīkotā novietnē, telpā vai nožogotā teritorijā, ko izveidojusi fiziska vai juridiska persona atbilstoši dzīvnieku aizsardzību, audzēšanu un ciltsdarbu regulējošajiem normatīvajiem aktiem. Atbildīgā iestāde vai aģentūra slēdz līgumu ar šajā punktā minēto fizisko vai juridisko personu par dzīvnieku glabāšanu. Aģentūra informē atbildīgo iestādi par dzīvnieku glabāšanas vietu.

Dokumentus Aģentūra, protams, izvērtē, tiem jābūt noformētiem kvalitatīvi. Aģentūra, piemēram, nevar pārņemt klaiņojošus dzīvniekus, jo tiem ir cits tiesiskais regulējums – DzAL 8.pants (skat.attēlu) un tā ir pašvaldības kompetence.

8.pants. (1) Bez pajumtes un īpašnieka aprūpes vai uzraudzības palicis dzīvnieks (izņemot savvaļas dzīvnieku) uzskatāms par klaiņojošu dzīvnieku. Par klaiņojošu dzīvnieku nav uzskatāms sterilizēts kaķis, kas uzturas pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā.

(2) Jebkura persona par klaiņojošu vai bezpalīdzīgā stāvoklī nonākušu dzīvnieku nekavējoties paziņo vietējās pašvaldības institūcijai.

(3) Saskaņā ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem un normatīvajiem aktiem, kas reglamentē dzīvnieku labturības jomu, vietējā pašvaldība organizē klaiņojošu vai bezpalīdzīgā stāvoklī nonākušu dzīvnieku izķeršanu un, ja nepieciešams, nogalināšanu.

Aģentūra var pārņemt tikai pārkāpumu gadījumos – labturības pārkāpumi, cietsirdības gadījumi administratīvo pārkāpumu un krimināllietu ietvaros.

2.5. Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma pilnveidošanas tālākie soļi

Zinotājs: Ilze Džonsone, biedrības “Dzīvnieku pansija Ulubele” valdes locekle

Jautājumi un konkrēti piemēri:

- 1. Ziedojumu kastītes uzlaušana dzīvnieku patversmē, Ulubeles automašīnai stāvvietā nolauzts spogulis – abos gadījumos automātiski policija ierosina kriminālprocesu. Cietsirdības gadījumi plaši tiek apspriesti sociālajos tīklos. Cilvēkam, kas apzināti cietsirdīgi izturas pret dzīvnieku, ir tiesības uzskatīt, ka tā ir viņa manta, dara ar to, ko vēlas un piemēroti tiek administratīvā pārkāpuma procesi.*
- 2. Dzīvnieka kā mantas statuss – 21.gs. arvien vairāk cilvēku uzskata, ka dzīvnieks nav vienkārši manta, tā ir justspējīga būtne.*
- 3. DzAL 4.pants (aizliegta cietsirdīga izturēšanās pret dzīvniekiem) un X nodaļa. Administratīvie pārkāpumi dzīvnieku aizsardzības jomā un kompetence administratīvo pārkāpumu procesā – tajos būtu nepieciešami grozījumi.*
- 4. NVA pārstāve iezīmēja statistisko situāciju – 2021.gadā tikai 2 lietas [kad Aģentūrai nodoti glabāšanā izņemti dzīvnieki]. Tas, iespējams, saistīts ar normatīvo aktu izmaiņām, kad mainījās administratīvo pārkāpumu process, kur visas lietas saistībā ar dzīvniekiem nodotas PVD. Mūsaprāt, cietsirdības pret dzīvniekiem gadījumos labāk un operatīvāk var reaģēt un izvērtēt šādas lietas policija. PVD darba laiks ir ierobežots.*
- 5. Būtiski sakārtot normas DzAL par cietsirdību un labturības pārkāpumiem. Cietsirdība būtu jāizskata policijai un, mūsaprāt, tā būtu kriminālatbildība. Labturības pārkāpumi ir PVD kompetencē. Grūti iedomāties “mazāk būtiskus” cietsirdības gadījumus, ko varētu vērtēt PVD.*
- 6. Bēdīgi slavenais gadījums – “Suns Ārcijs”, kas tika skatīts arī pagājušā gada diskusijā. Tikai pateicoties Ķekavas nodaļas pašvaldības policijai suns ir dzīvs, tika ārstēts un aprūpēts patversmē vairāk kā gadu. Diemžēl iestāžu komunikācijas un sadarbības trūkumu dēļ suņa nodošana glabāšanā un izņemšanas noformēšana nav notikusi atbilstoši normatīvajiem aktiem. Visas izmaksas gulstas uz sabiedrības pleciem, nevis vainīgās personas. Mūsaprāt, par vainīgo atzītai personai būtu jākompensē visi izdevumi [...] tāpat izņemšanas procesā nav iekļautas visas nepieciešamās pozīcijas – tajā jāiekļauj pati izņemšanas diena (ja notikuma vietā ir daudz dzīvnieku, faktiskā izņemšana aizņem vairākas dienas).*
- 7. Par lauksaimniecības dzīvniekiem nevaram atbalsīt līdzšinējo praksi, ka šo dzīvnieku izņemšanā vienīgais risinājums būtu to likvidēšana.*
- 8. Cietsirdības kriminalizēšana – tas jārunā kontekstā ar dzīvnieku kā justspējīgu būtni. Kā arī ar dzīvniekiem saistītās lietas skatīt paātrinātā kārtībā. Dzīvnieka ilgstoša turēšana pagaidu patvērumā, nevarot to atdot citai personai, nav pareiza.*
- 9. No prakses redzams “nevarīgs mehānisms” pret personām, kuri pret savu dzīvnieku izturas nevērīgi, cietsirdīgi. Vairāk tiek skatīti un vērtēti dokumenti, bet labturības fakts un cietsirdīgas attieksmes faktu daudzos gadījumos pat nevērtē.*
- 10. Cilvēki ir aktīvi, prasa palīdzību dzīvnieku aizsardzības organizācijām, mēs konsultējam, palīdzam sagatavot iesniegumus, paši rakstam iesniegumus, bet saņemam ļoti daudz atteikumus un atbildes, ka pārkāpumi nav konstatēti, bet konstatēti citi trūkumi, kuru novēršanai noteikti termiņi.*
- 11. Vai tiešām cietsirdība pret dzīvu radību būtu klasificējama kā administratīvs pārkāpums?*

A.Borovkovs: viennozīmīgi, ka ar cietsirdības gadījumiem jānodarbojas policijai. Līdzība ar cilvēkam nodarītiem miesas bojājumiem pēc šāda principa nozīmētu, ka ar šādām lietām nodarbotos ģimenes ārsts. PVD ir iestāde, kas var konstatēt labturības pārkāpumus un kā eksperti var dot vērtējumu procesa virzītājam. Juridiski konstatēt nodarījuma sastāvu var kvalificēts jurists.

G.Bērziņš:

1) izņemšanas process un dokumenti – kriminālprocesā likums jau ir ilggadējs, procesuālās darbības ir vienādas visos kriminālprocesos, gribētos ticēt, ka dokumentu noformēšana ir kārtībā; procesuālie izdevumi – abos procesos tie ir izdevumi, ko piedzen no vainīgās personas; AAL izņemšana – likums ir relatīvi jauns, tiesu prakse tikai tagad veidojas, nepilni divi gadi, kopš spēkā – izņemšana neparedz procesuālā dokumenta veidus, procesa virzītājs var vienā lēmumā apvienot vairākus lēmumus. Tāds arī bija mērķis – atvieglot darbu, lai nav jāraksta vairāki lēmumi. Ja uzskata, ka APAS sistēma ir primārāks par pašiem lēmumiem, tad var rasties problēmas. Tas viss risināsies ar laiku un praksi. Prokuratūra iespēju robežās cenšas sekot līdzi un savlaicīgi reaģēt. Tas neattiecas tikai uz dzīvnieku aizsardzības lietām.

2) piekriņ par piekritību – DzAL X nodaļā cietsirdības un labturības panti ir diskutējami, piekritība būtu nododama policijai. Piekritības maiņa paaugstinātu administratīvo pārkāpumu izskatīšanas kvalitāti, operatīvātāti paaugstinātu viennozīmīgi.

3) labturība un cietsirdība kā administratīvs pārkāpums – vai tām nevajadzētu būt kriminālsodāmām darbībām – praksē ir grūti šīs lietas nošķirt: kur beidzas dzīvnieka turēšanas noteikumu pārkāpums un sākas cietsirdība (voljērs ir par mazu – turēšanas pārkāpums, labturības pārkāpums vai jau cietsirdība?; spīdzināšana bez redzamām pēdām – praktisks piemērs: cik kaķi ietilpst ūdens).

4) grozījumi DzAL būtu ļoti būtiski. Problēmas tāpēc nepazudīs, likumā nevar paredzēt visus gadījumus, kādi var būt.

3. Diskusijas tēzes

Diskusijas laikā identificētas galvenās šī brīža aktualitātes. Soļi, kas izriet no šīs diskusijas un pie kuriem jāturpina strādāt:

1. Dzīvnieks Civillikuma (CL) kontekstā un izpratnē (tika izteikts rīcības modelis: TM Civiltiesību patstāvīgā darba grupā var aktualizēt dzīvnieka kā lietas jautājumu – dzīvnieks ir lieta, bet ar specifiskām vajadzībām – jāsniedz juridiski pamatots priekšlikums dzīvnieka statusa maiņai, ko darba grupa var vērtēt);
2. Administratīvo pārkāpumu procesa un kriminālprocesa sadalījums iestāžu kompetences ietvaros;
3. Cietsirdība kā kriminālsodāms nodarījums, kas būtu policijas (valsts un/vai pašvaldību) kompetencē;
4. Spīdzināšana cietsirdības ietvaros – īpaši, kad ir ilgstoši labturības pārkāpumi, kas dzīvniekam sagādā gan fiziskas, gan emocionālas ciešanas;
5. Dzīvnieks mantojuma tiesībās (diskusijas noslēgumā aktualizēts jautājums, kas arī būtu risināms).

Pastāvīgie soļi:

- Tiesību normu uzlabošana (kas nav nosakāms kā pašmērķis, bet veicama nepieciešamības gadījumā, ja, sekojot normu piemērošanas praksei, risinājums nav rodams praktiskā izpildījumā);
- Sabiedrības izglītošana (pastāvīgs uzdevums, ko jāveic gan valsts un pašvaldību līmenī, gan NVO – dzīvnieku aizsardzības organizāciju – ikdienas darbā).

Kā diskusijas jautājumi programmā tika iezīmēti divi jautājumi, ko piedāvājam no mūsu puses sarunas uzsākšanai:

- 1) Cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvnieku tiesiskā regulējuma izmaiņu prognozējamā ietekme normu piemērošanas praksē;
- 2) Ieteikumi un priekšlikumi grozījumiem tiesību aktos par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku.

Ņemot vērā lielo dalībnieku skaitu, šo otro diskusijas daļu varam veidot arī pēc pašu dalībnieku rosinātām aktuālām tēmām.

Diskusijas dalībnieku izteiktās tēzes:

1. Nodarījumi pret savvaļas dzīvniekiem

Mārtiņš Grigors, brīvprātīgais, biedrība “Drauga spārns” – viegli atrast piekritību lietām, kur ir mājdzīvnieks un tā saimnieks. Lietās, kur ir savvaļas putni, kur īpašnieka nav - kā risināma lieta, kur, piemēram, celtnieki renovē māju, bet tur ir svīres ligzda, kuru iznīcina. Kas tā ir par lietu, kas ir atbildīgs?

I.Bāra: Neatkarīgi no īpašuma tiesībām cietsirdība un labturības pārkāpums izpaužas darbībā vai bezdarbībā. Procesuālais nodalījums savukārt ir pēc sekām: kriminālatbildība gadījumos, kad iestājas dzīvnieka nāve vai ir ilgstoša spīdzināšana; administratīvie pārkāpumi –

visi pārējie⁵. Savvaļas dzīvnieku lietas ir retāk, jo sākums visam ir ziņojums. Vajag par šīm lietām ziņot atbildīgajām iestādēm.

G.Bērziņš – materiāls nozieguma sastāvs – gājis bojā; formāls – spīdzināšana. Definīcijas jau dotas Krimināllikumā.

Anete Asare-Sinevolnova - konkrēta lieta: spīdzināšana pret savvaļas putniem – bēniņos iemūrēti baloži, ko veic pašvaldība (pašvaldības aģentūra). Paliek mazuļi, kas iet bojā. Pieaugušie putni sitās logos no ārpuses un iet bojā. Tā ir spīdzināšana, cietsirdība pret šiem dzīvniekiem. Policija neierosina krimināllietu. Bet tie ir vairāki desmiti dzīvnieki.

G.Bērziņš – prokuratūras iesaistīšana kā risinājums.

Obligāti jāziņo, jāstāsta par sekām, ne vienmēr tā ir ļaunprātība no iestāžu puses, tas var būt saistīts ar nezināšanu, neaizdomāšanos par tām faktiskajām sekām, ko redz un ar ko saskaras dzīvnieku aizsardzības organizācijas, bet tiek kas nav iesaistīti, to pat nenojauš.

2. Sabiedrības attieksmes maiņa

Roberts Moltanovs, nodibinājums “Sofi fonds” – nodibinājums sniedz palīdzību no Ukrainas ieceļojušajiem dzīvniekiem (ar vai bez saimniekiem te nonākuši). Dzīvnieku aizsardzības jautājumi kļūst aktuālāki nevis tāpēc, ka problēma kļūst lielāka, bet sabiedrība kļūst saprātīgāka. Kļūstam rietumnieciski, kur viena no vērtībām ir attieksme pret dzīvnieku.

Aktuāls jautājums par dzīvnieku konfiskāciju – ar pašu darbību nekas nebeidzas. Normatīvais regulējums nosaka, kas notiek vai var notikt ar dzīvnieku pēc konfiskācijas. DzAL paredz, ka konfiscēts dzīvnieks (vesels, dzīvot gribošs) ir eitanizējams pēc 30 dienām⁶. Vēl skarbāk ir par klaiņojošiem dzīvniekiem – tiem dotas vien 14 dienas un likums ļauj izpildīt eitanāziju⁷. Piezīme par baložiem – svarīgi ir tas, ka mēs daļu no dzīvniekiem likumiski nolēmjam nāvei. Rietumeiropā vairākas valstis šādu pieeju vairs nepieļauj – eitanāzija atļauta tikai dzīvniekiem, kas ir neatgriezeniski agresīvs vai ir neārstējami slims, cieš. Ir jāiet saprātīgās sabiedrības ceļš, kurā nebūtu pieļaujama nepamatota dzīvnieku nonāvēšana.

Dzīvnieka konfiskācija ir gadījumos, kad dzīvnieks tiek izņemts no nepiemērotiem, sliktiem apstākļiem, uz procesa laiku tiek atņemts, glābts, bet pēc konfiskācijas faktiski pieļaujams, ka to nonāvē jau ar likuma atļauju. Ņemot vērā, ka šis ir juristu dienu pasākums, jāskatās no likuma viedokļa un diemžēl likums šādas necilvēciskas lietas pieļauj.

3. Par atteikumu uzsākt procesu un kriminālprocesiem

Aigars Bičus, virsprokurors – temats uzsākts 4/5 gadi atpakaļ ar vērtīgu sanākumi. Sabiedriskās organizācijas pilda tādu kā flagmaņa lomu, bieži iniciē sabiedriskās reakcijas, par kurām no malas neredz un nevar redzēt, ja tas nenonāk redzeslokā. Par atteikumu rosināt procesu var vērsties prokuratūrā, prokuratūrai ir pienākums izvērtēt un reaģēt, kā arī argumentēti lemts: rosināt procesu vai nerosināt. Attieksme ir mainījusies ne tikai sabiedrībā, bet arī iestādēs – ar praksi mainās arī turpmākās lietu izskatīšanas. Veidojas jauna prakse.

Gatavojoties uz šodienas diskusiju, veicu nelielu apkopojumu. Krimināllietas tiek uzsāktas un diemžēl ļoti daudz – vairums (runa ir tikai par Zemgali: 2020./2021.gada laikā ap 20 krimināllietu, slikti, ka mums ir tik daudz šādu cietsirdības gadījumu) ir nošauti, sašauti mājdzīvnieki, gājuši bojā vai sakropļoti. Vērst uzmanību vēlas uz jautājumu, ko nereti aizmirstam,

⁵ Saskaņā ar Administratīvās atbildības likuma 5.panta trešo daļu: “(3) Administratīvā atbildība par likumā vai pašvaldību saistošajos noteikumos paredzētajiem pārkāpumiem iestājas, ja par šiem pārkāpumiem nav paredzēta kriminālatbildība.”

⁶ DzAL 50.panta 7.punkts: “Dzīvnieka eitanāziju atļauts veikt, ja 30 dienu laikā pēc tam, kad stājies spēkā lēmums par dzīvnieka konfiskāciju, neizdodas atrast tam jaunu īpašnieku”

⁷ DzAL 50.panta 5.punkts: “Dzīvnieka eitanāziju atļauts veikt, ja klaiņojošam dzīvniekam 14 dienu laikā nav atrasts tā iepriekšējais īpašnieks vai jauns turētājs”

ka regulējums jau ir, bet kaut kādu iemeslu dēļ to pilnībā neizmantojam. Piemēram, sodu politika – lasot spriedumus, ir mainījusies prokuroru izpratne, kādi sodi tiek piemēroti tajos retajos kriminālprocesos, kad vainojamā persona ir noķerta. Tomēr Zemgalē nav brīvības atņemšanas sodi piemēroti. Prokuroram vajadzētu padomāt par sodu politiku, lai atturētu vainīgo un citas personas no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas – jāpiemēro sodi, ko likums paredz.

Sabiedrības attieksme redzama sociālo tīklu telpā – ja ievietos ziņu par zādzību, piemēram, kāda pagraba apzagšanu, sabiedriskā rezonanse būs minimāla, bet ziņai par vardarbīgi nogalinātu dzīvnieku šaušalīgos apstākļos būs pavisam cita sabiedrības reakcija, šie nodarījumi sabiedrībai sāp un sabiedrība gaida arī prokuratūras un tiesas rīcību, ka nekādas pretimnākšanas šādām personām nebūs.

Novērojams, ka izpratne mainās, arī sodi tiek piemēroti bargāki. Tam par pamatu var būt arī šādas diskusijas, kas rosina domāt par šiem jautājumiem. Jo vairāk tos aktualizēsim, jo lielāka izpratne radīsies.

I.Bāra: dzīvnieks ir valsts aizsardzībā – dzīvnieku aizsardzības organizācijām nav pilnvarojuma, tāpēc ir tikai viens virziens – sadarbība ar kompetentajām iestādēm. Taisnīguma un tiesiskuma izvērtēšana ir ļoti svarīga, prokuratūras iesaiste šeit ir būtiska. Tā arī veidojas piemērošanas prakse.

4. Administratīvā atbildība

Sandis Vilcāns, TM, - lai arī šodien galvenokārt runa ir par kriminālprocesiem, tomēr par administratīvās atbildības jautājumu ir skeptisks skatījums iecerēto DzAL 4.panta grozījumu administratīvo pārkāpumu un krimināllietu nošķiršanas aspektā ietekme būs minimāla, jo nerisinās galvenos jautājumus, kāpēc netiek uzsākti kriminālprocesi. Cietsirdīga izturēšanās kā tāda tās īstā nozīmē, norobežojot no labturības pārkāpumiem, būtu uzskatāma par noziedzīgu nodarījumu, tā neatbilst mūsdienīga administratīva pārkāpuma būtībai.

Labā pieeja ir pievērsties piemērošanas stadijai, nevis tiesiskā regulējuma grozījumiem. Likums ir vājš mehānisms – tas ir tikai sagatavošanās tiesiskās kārtības panākšanas mēģinājums. Galvenais ir piemērotājs. Saprātīgs piemērotājs ir galvenais visā. Svarīgas ir izstrādātās vadlīnijas piemērotājiem, būtu labi, ka tās būtu publiski pieejamas, lai arī sabiedrība var iepazīties. Būtiska ir regulāra tiesu prakses analīze, labās prakses apkopojumi, kur rezultāti būs apkopoti, rūpīgi izvērtēti un pieejami. Tas ir galvenais elements, nevis pievēršanās normatīvajam regulējumam.

Aivars Borovkovs: Grūti nošķirt, kur ir labturības noteikumu pārkāpums un neapzināta spīdzināšana. Izklaušās ironiski, ja dzīvnieks kaut kādu iemeslu dēļ tomēr ir izdzīvojis, tad nav liķis, nav slepkavība.

Analoģija ar vardarbību pret cilvēkiem – ja cilvēkam dara pāri, ir dažādi vardarbības veidi, pat psiholoģiska vardarbība – arī dzīvnieku lietās vērtēšanas kritērijus līdzīgus kā cilvēkiem. Šeit redzu lielu PVD lomu – kā ekspertiem, lietpratējiem, kas var būt palīgi procesa virzītājiem. Ir aplami, ja visa procesa virzīšanu kā funkciju uzliek PVD.

Egils Vidriks, Rīgas pašvaldības policija – visiem zināms, ka pašvaldības policija nestrādā ar Krimināllikumu, joma ir administratīvo pārkāpumu, dzīvnieku turēšanas jautājumi. Grūti nošķirt, kādas sekas var iestāties labturības pārkāpumu rezultātā. Policijas darbinieks nevar novērtēt dzīvnieku turēšanas atbilstību labturībai, to var speciālists – PVD vai veterinārārsts. Problēma ir ar dažādu iestāžu darba laikiem. Policija strādā 24/7. Grūti ir situācijās, kur jārikojas nekavējoties, speciālistu pieaicināšana ir problemātiska. Dzīvnieka stāvokļa fiksēšana notikuma vietā un pēc nogādāšanas dzīvnieku patversmē.

Otra problēma – nav sakārtotas īpašuma tiesības uz dzīvnieku. Dzīvnieku reģistrācija LDC nerada īpašuma tiesības uz dzīvnieku. Sarežģīta situācija: ja konstatē pārkāpumu uz ielas, un dzīvnieks vēl nav reģistrēts – nevar pierādīt, ka persona ir konkrētā dzīvnieka īpašnieks. Viņš ir faktiskais valdītājs, bet īpašuma tiesības uz viņu neattiecas. Cietsirdības gadījumā īpašuma tiesības

nav svarīgas, ir pats fakts, bet kur ir īpašnieka pienākumu neizpilde, nav pierādāmas īpašuma tiesības.

G.Bērziņš: pilnīgi vienalga valdītājs vai īpašnieks. Neviens no DzAL paredzētajiem administratīvajiem pārkāpumiem nav saistīti ar īpašuma tiesībām. Vienalga, kurš pārkāpj labturības noteikumus, kurš cietsirdīgi izturas pret dzīvnieku. Līdzīgi kā autovadītāja sodīšana par ātruma pārsniegšanu, pat ja tas nav automašīnas īpašnieks. Ir nepareizi administratīvo pārkāpumu pret dzīvnieku sasaistīt ar īpašuma tiesībām.

E.Vidriks precizē, ka runa nav par administratīvajiem pārkāpumiem – dzīvnieka reģistrācija ir Administratīvā procesa likuma regulējuma kārtībā.

Kā praktisks piemērs tiek minēts: persona ar mentālām problēmām, kam ir dzīvnieki, ik pa laikam tiek ievietota ārstniecības iestādē, bet dzīvnieki paliek. Pati persona nav saucama pie atbildības. Dzīvniekus kaut kā pabaro kaimiņi.

G.Bērziņš: viss ir atrisināms administratīvā procesa lietvedības kārtībā. Ir piemērojama dzīvnieku konfiskācija, kas šobrīd vairs nav administratīvais sods. Vajag tikai mēģināt un darīt.

A.Borovkovs: E.Vidriks aizskāra vēl vienu būtisku tēmu – dzīvnieks mantojuma tiesībās. Jau tagad praksē sastopamies ar tādiem gadījumiem, kad nomirst dzīvnieka īpašnieks, mantojums tiek paņemts, bet dzīvnieks pirmais tiek aizgādāts uz patversmi. Mantinekam ir atbildība arī par dzīvnieku, kas palicis mirušai personai. Arī šo vajag atzīmēt kā risināmu lietu, jo patversmēs nereti nonāk dzīvnieki, kuru īpašnieki ir miruši un kur ir mantinieki, kas daļa visu pārējo mantu (izņemot dzīvnieku, kurš izrādās nevajadzīgs).

Daina Ločmele noslēgumā:

Liels paldies par skaidrojumiem pēc būtības. Atslēgas vārdi – ir jāpiemēro jau esošās normas pēc būtības, jēguma un likumdevēja gribas un ietvara dzīvnieka interesēs.

Būtiski ir šādi nākt kopā un ieviest vadlīnijas, kas jau ir izstrādātas. Ja ikdienā praksē ieviesīsim lēmumu līmenī to, kas jau ir, izmaiņas būs.

Paldies nodibinājuma “dzivniekupolicija.lv” un Latvijas Juristu biedrības vārdā par vērtīgo diskusiju un viedokļiem.

Esam gatavi turpināt darbu un sadarbību!